

Plnění standardu veřejných knihovnických a informačních služeb v knihovnách Zlínského kraje v roce 2024

Vyhodnocení plnění standardu veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen VKIS) vychází z aktualizovaného [Metodického pokynu Ministerstva kultury České republiky k vymezení standardu VKIS poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky z roku 2023](#).

Hodnoty indikátorů stanovených standardem jsou definovány jako optimální, což znamená, že jejich dosažení garantuje dobré podmínky pro poskytování služeb uživatelům knihoven.

Pro účely vyhodnocení standardu krajská knihovna využila statistická data o činnosti veřejných knihoven Zlínského kraje za rok 2024.

Vymezení jednotlivých standardů

Ukazatele jsou uváděny v osmi velikostních kategoriích obcí – viz tabulka:

	Kategorie obcí							
	1	2	3	4	5	6	7	8
	do 500 ob.	do 1000 ob.	do 3000 ob.	do 5000 ob.	do 10000 ob.	do 20000 ob.	do 40000 ob.	nad 40000 ob.
Provozní doba knihovny týdně	4–10 hod.	5–15 hod.	15–23 hod.	23–28 hod.	28–40 hod.	40–45 hod.	45–50 hod.	50 a více hod.
Studijní a relaxační místa	4–5	6–8	9–10	10–18	20–28	28–70	70–120	120 a více
Přístup k internetu (počet stanic)*	1–2	2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20 a více
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	4–6	6–20	20–40	40–80	80–150	150–300	300–600	600–1100
Plocha knihovny	60 m ² na 1000 obyvatel							
Elektronický katalog na internetu	Obce nad 500 obyvatel mají on-line katalog.							
Tvorba knihovního	30–45 Kč / 1 obyvatel							

fondu¹	7 % roční obnovy fondu ve volném výběru
Umístění knihovny v obci	Umístění knihovny v centru sídelního útvaru nebo v blízkosti centra. (docházková vzdálenost max. 15 minut pěší chůze nebo jízdy veřejným dopravním prostředkem hromadné dopravy nebo autem).
Webová prezentace knihovny	Mají splňovat všechny kategorie.
Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání	48 hodin odborného vzdělávání na jednoho pracovníka 8 hodin v knihovnách s provozní dobou menší než 15 hodin.
Měření spokojenosti uživ.	Zjišťuje se každých 5 let pomocí standardizovaného dotazníku (ankety).
Spolupráce se vzdělávacími institucemi	Knihovna podle svých možností a velikosti spolupracuje se školou/školským zařízením.
Služby pro uživatele se specifickými potřebami	Knihovny poskytují služby všem uživatelům na principu rovnosti s omezeními vyplývajícími z právních předpisů.

* Pokud knihovna nabízí připojení pomocí wifi, počet veřejně přístupných stanic je možné snížit.

Plnění sledovaných kritérií v roce 2024

V následujících tabulkách jsou vyhodnoceny všechny výše uvedené standardy kromě umístění knihovny v obci, spolupráce se vzdělávacími institucemi a služeb pro uživatele se specifickými potřebami, které nelze na základě statistik odesílaných do NIPOS vyhodnotit.

Standard elektronický katalog je podle metodického pokynu vyhodnocován jen u knihoven v obcích nad 500 obyvatel a plocha knihovny je sledována jen u větších knihoven – v obcích nad 1000 obyvatel.

Knihovny kraje plní především standardy: web knihovny, elektronický katalog, většina knihoven poskytuje wifi připojení a má pro své uživatele k dispozici doporučený počet studijních a relaxačních míst.

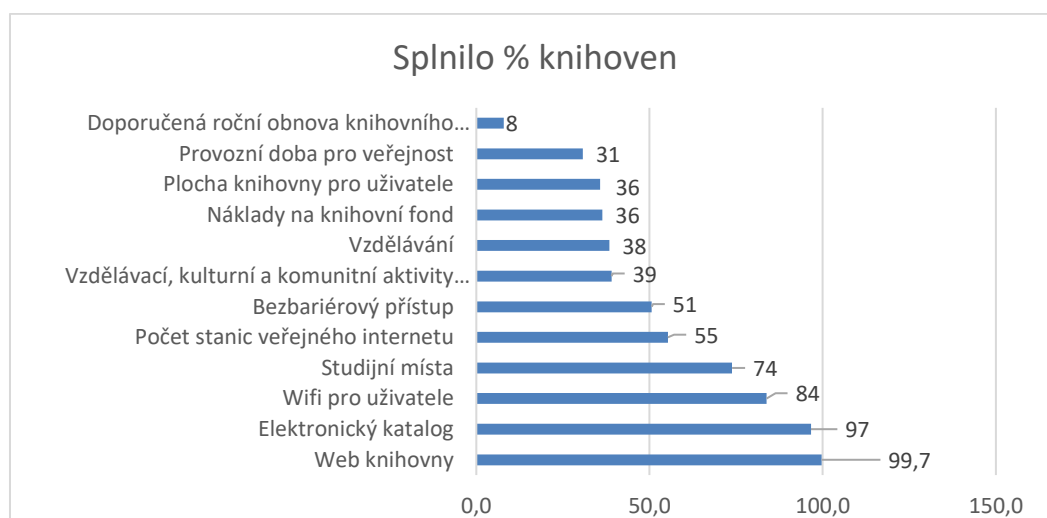
Ačkoliv 36 % knihoven dává minimální doporučené finance na nákup knihovního fondu, jen 8 % všech knihoven plní doporučenou obnovu knihovního fondu. Je to dáno především velkým rozsahem knihovních fondů jednotlivých knihoven, který převyšuje standardem doporučené 2–3 knihovní jednotky na obyvatele.

¹ Viz *Standard pro dobrý knihovní fond: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2017. 20 stran. ISBN 978-80-7050-689-9.

Počty knihoven Zlínského kraje, které splnily jednotlivé standardy v roce 2024

Kritérium	Doporučeno pro	Počet knihoven, u nichž se kritérium sleduje	Splnilo knihoven	Splnilo %
Web knihovny	všechny knihovny	302	301	99,7 %
Elektronický katalog	knihovny v obcích nad 500 obyvatel	207	200	97 %
Wifi pro uživatele	všechny knihovny	302	253	84 %
Studijní místa	všechny knihovny	302	223	74 %
Počet stanic veřejného internetu	všechny knihovny	302	167	55 %
Bezbariérový přístup	všechny knihovny	302	153	51 %
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	všechny knihovny	302	118	39 %
Vzdělávání	všechny knihovny	302	116	38 %
Náklady na knihovní fond	všechny knihovny	302	110	36 %
Plocha knihovny pro uživatele	knihovny v obcích nad 1000 obyvatel	112	40	36 %
Provozní doba pro veřejnost	všechny knihovny	302	93	31 %
Doporučená roční obnova knihovního fondu: 7 %	všechny knihovny	302	24	8 %

Procento knihoven kraje, které plní jednotlivé standardy



Vývoj plnění standardů v letech 2020–2024

U většiny indikátorů došlo v meziročním srovnání ke zlepšení. Přibylo především knihoven, které plní **standard vzdělávání svých zaměstnanců a nárůst byl zaznamenán u standardu vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven**. Bohužel, šest knihoven snížilo doporučenou provozní dobu. Vzrůstající tendenci mají standard bezbariérový přístup a standard wifi připojení. Některé knihovny s připojením wifi snížily počet PC s internetem pro veřejnost.

	Splnilo knihoven				
	2020	2021	2022	2023	2024
Provozní doba knihovny pro veřejnost týdně	92	95	92	97	93
Náklady na knihovní fond	76	84	92	106	110
% obnovy knihovního fondu	102	106	19	21	24
Plocha knihovny pro uživatele	34	35	36	36	40
Bezbariérový přístup	133	139	144	146	153
Počet studijních míst pro uživatele	223	221	222	225	223
Počet stanic veřejného internetu	195	193	180	176	167
Wifi připojení	216	222	239	243	253
Elektronický katalog	198	197	200	201	200
Vzdělávání	17	38	71	95	116
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	41	44	90	103	118
Měření spokojenosti uživatelů knihovny	8	193	1	-	-

Standard provozní doby knihovny pro veřejnost nesplňuje stále mnoho knihoven – 69 %, což jsou především knihovny menších obcí. Nejméně knihoven plní standard v kategorii číslo 2 (500–1000 obyvatel), kde má jen 19 % knihoven otevřeno minimálně 5 hodin týdně.

Doporučené **náklady na knihovní fond** (30–55 Kč na obyvatele obce) splnilo 110 knihoven, což je o 4 knihovny víc než v předchozím roce. Tento standard plní 36 % knihoven.

Doporučenou roční obnovu knihovního fondu ve volném výběru minimálně 7 % vykazalo jen 24 knihoven, což je ale o tři knihovny více než v přechozím roce. V plnění tohoto standardu se projevil také nárůst cen knih, který se odráží v počtu přírůstků dokumentů v knihovnách.

Obecní knihovny jsou zpravidla umístěny v centru obce. Nejčastěji je to v budovách obecních úřadů, mateřských a základních škol. V roce 2024 přibýlo sedm knihoven, které vybudovaly, nebo v nových prostorách získaly, **bezbariérový přístup**.

Počet knihoven, které naplní standard plochy knihovny pro uživatele, se po delší době navýšil na 40 knihoven, které ho plní. V roce 2024 plnilo standard o čtyři knihovny více v obcích nad 1 000 obyvatel, u kterých se tento standard sleduje.

Klesá počet internetových stanic v knihovnách, což je dáno jednak menším využitím těchto PC a také nárůstem knihoven s wifi připojením. **Standard počtu stanic veřejného internetu** splnilo 167 knihoven, celkem 243 knihoven má **připojení k wifi**. Meziročně přibýlo 10 knihoven s wifi připojením.

Standard **web knihovny** plní všechny knihovny kromě knihovny v obci Mrlínek. Pokud jde o **on-line katalogy** vystavené na internetu, zbývá šest obcí nad 500 obyvatel v kraji, které katalog na internetu nemají.

Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihovny pořádaly podstatně více oproti předchozímu roku. Standard počtu aktivit splnilo 118 knihoven, tj. 39 % všech knihoven (o 15 knihoven více než v roce 2023). Největší knihovny kraje (ve městech nad 20 000 obyvatel) tento standard splnily všechny.

Standard vzdělávání pracovníků knihoven splnilo 118 knihoven, což je velký nárůst oproti předchozímu roku, kdy vykazalo příslušný počet hodin vzdělávání o 21 knihoven méně. Standard plní především knihovny do 10 000 obyvatel. V knihovnách s více pracovníky knihovnicki standard 48 hodin profesního vzdělávání ročně všichni odborní pracovníci neplní.

V roce 2024 podle dostupných informací knihovny žádný větší **průzkum spokojenosti uživatelů se svými službami** neprováděly. Většina knihoven kraje průzkum uskutečnila v roce 2021, kdy byla především malým knihovnám poskytnuta pomoc s tvorbou i vyhodnocení ankety. Spokojenost uživatelů se zjišťuje pravidelně každých 5 let pomocí standardizovaného dotazníku.

Knihovna v obci **Hovězí** plní všechny standardy!

Všechny standardy až na jeden splnily:

A. Profesionální knihovny obcí a měst:

Bílovice
Buchlovice
Halenkov
Horní Bečva
Hulín
Karolinka
Nový Hrozenkov
Slavičín
Štítná nad Vláří-Popov
Valašské Klobouky
Velké Karlovice
Vizovice

B. Neprofesionální knihovny obcí:

Haluzice
Ořechov
Rajnochovice
Rudimov

Výše uvedené knihovny poskytují svým uživatelům dobré podmínky pro poskytování knihovnických služeb.

Bohužel, 12 knihoven v kategorii 1–3 (obce s počtem obyvatel do 3 000) plní jen dva a jedna knihovna jen jeden ze sledovaných standardů.

Plnění standardů podle velikostních kategorií knihoven

	Knihovny v kraji, které plní	do 500	501– 1000	1 001– 3 000	3 001– 5 000	5 001– 10 000	10 001– 20 000	20 001– 40 000	více než 40 000
Kategorie podle počtu obyvatel		1	2	3	4	5	6	7	8
Počet knihoven	302	96	94	81	14	8	4	4	1
Bezbariérový přístup	153	36	46	46	10	6	4	4	1
Wifi pro uživatele	253	77	76	69	14	8	4	4	1
Provozní doba pro veřejnost	93	29	18	21	11	7	3	3	1
Náklady na knih. fond	110	33	26	28	10	6	2	4	1
Obnova knih. fondu, min. 7 %	24	5	12	6	0	1	0	0	0
Plocha knihovny, min. 60 m ² / 1000 obyv.	40	-	-	31	5	2	1	1	0
Studijní a relaxační místa	223	78	60	54	14	8	4	4	1
Přístup k internetu	167	92	17	36	9	5	3	4	1
Web knihovny	301	95	94	81	14	8	4	4	1
El. katalog na internetu	200	-	89	80	14	8	4	4	1
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity	118	32	38	23	9	8	3	4	1
Vzdělávání pracovníků knihovny	116	21	38	48	5	3	1	0	0

Závěr

Krajská knihovna každoročně sleduje plnění standardů a výsledky prezentuje na poradách a seminářích určených knihovníkům kraje, při jednáních s provozovateli knihoven a na www.kfbz.cz v sekci Knihovněm. Získaná data jsou také zasílána do Národní knihovny ČR, která získaná data využívá k dalšímu rozvoji knihoven, například k jednání o grantových programech.

Zřizovatelé knihoven, které neplní většinu standardů, budou o plnění jednotlivých standardů informováni a upozorněni na důvody pro zlepšování služeb svých knihoven.

Zpracovala Ing. Jana Tomancová, 28. 4. 2025

Přílohy

1. Plnění standardů VKIS v roce 2024 – okres Kroměříž
2. Plnění standardů VKIS v roce 2024 – okres Uherské Hradiště
3. Plnění standardů VKIS v roce 2024 – okres Vsetín
4. Plnění standardů VKIS v roce 2024 – okres Zlín